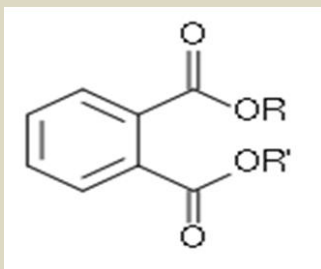

Ftaláty

Čo sú ftaláty?

Chemickú skupinu ftalátov tvorí niekoľko stoviek rôznych organických derivátov kyseliny ftalovej a ich zodpovedajúcich solí. Estery derivátov sú obvykle bezfarebné, bez pachu a príchute a ťažko prchavé.

Chronická toxicita

Účinky vystavenia sa nízkym úrovniam ftalátov na ľudské zdravie nie sú známe. Nepretržité a opakované vystavenie sa niektorým typom ftalátov pri vyššej úrovni je spojené okrem iného s poruchami hormonálneho systému, čo môže mať za následok: predčasné pôrody, pohlavné a reprodukčné defekty, nižšiu produkciu spermií, skorší nástup puberty a spojenie s rizikovými faktormi rakoviny, astmy a alergií. Je všeobecne známe, že je potrebný výskum na zistenie presných účinkov dlhodobej expozície nízkym úrovniam ftalátov na ľudské zdravie.

Výskyt ftalátov

Ftaláty sú syntetické zlúčeniny vyrábané a používané v priemysle na výrobu plastov, v laboratóriách a sú prítomné v mnohých spotrebiteľských výrobkoch. Používajú sa za účelom zvýšenia pružnosti, trvanlivosti a dlhovekosti plastov, alebo ako rozpúšťadlá. Ftaláty sú vždy zapracované s inými materiálmi (napr. PVC) pri výrobe konečného produktu.

Pravdepodobné zdroje expozície

Vzhľadom k svojmu univerzálnemu použitiu sú ftaláty takmer všadeprítomné. Ľudia sú väčšinou vystavení ftalátom pri konzumácii jedla a pití nápojov, ktoré sú zabalené do obalových materiálov s obsahom ftalátov. Druhým významným zdrojom ftalátov je vdychovanie kontaminovaného vnútorného ovzdušia (napr. z plastových výrobkov obsahujúcich ftaláty doma a na pracovisku). U detí môže byť dokázaná najvyššia expozícia, kvôli ich správaniu sa „z ruky do úst“ a väčšiemu vystaveniu jemným časticiam ftalátov v domácom prachu.

Ľudský biomonitring ftalátov

Koncentrácia ftalátov sa zvyčajne meria buď v krvi alebo v moči. Keďže väčšina ftalátov sa rýchlo metabolizuje, rýchlo sa vylúčia močom. Ľudský biomonitring sa preto zameriava predovšetkým na metabolity ftalátov v moči. Vzhľadom k tomu, že existuje množstvo rôznych ftalátov, biomonitring sa vo všeobecnosti zameriava na tie, ktoré sú najviac rozšírené. Zistenie merateľného množstva ftalátov v krvi alebo v moči nemusí nutne znamenať, že tieto úrovne sú príčinou poškodenia zdravia.

Možnosti riadenia rizík

- pravidelné čistenie znižuje vystavenie sa ftalátom v domácom prachu
- dodržiavanie hygieny práce.

